

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

**ПРОГРАМА
КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО
ЕКЗАМЕНУ**

Освітній ступінь: бакалавр

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 053 Психологія

Освітня програма: Психологія

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні науково-
методичної комісії

факультету соціальної та
психологічної освіти

«4» квітня 2022 р.

(протокол № 6)

Голова науково-методичної комісії

доц. Бондаренко Г.В.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму комплексного кваліфікаційного екзамену укладено відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України № 265 від 21.03.2022 р. «Про проведення атестації випускників закладів фахової передвищої, вищої освіти» щодо самостійного визначення закладом освіти форми атестації здобувачів вищої освіти у 2022 році, рішення вченої ради Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 12 від 29 березня 2022 року), освітньо-професійної програми підготовки фахівця за освітнім ступенем «Бакалавр» зі спеціальності 053 «Психологія», схвалена науково-методичною комісією факультету соціальної та психологічної освіти (протокол № 6 від 4 квітня 2022 року).

Комплексний кваліфікаційний екзамен призначений для визначення теоретичної і практичної підготовки випускника до виконання професійних завдань. Програма і порядок проведення випускних екзаменів визначається «Положенням про організацію освітнього процесу в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини», «Положенням про Європейську кредитно-трансферну систему навчання в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини», «Положенням про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії» та іншими нормативно-правовими актами.

Програма включає практичне завдання та перелік питань ряду дисциплін циклу професійної підготовки, передбачених навчальним планом, освітньо-професійною програмою підготовки фахівців зі спеціальності 053 «Психологія»:

- Історія психології
- Загальна психологія
- Соціальна психологія
- Психологія особистості

ВИМОГИ ДО РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ВИПУСКНИКА СПЕЦІАЛЬНОСТІ 053 «ПСИХОЛОГІЯ», ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «БАКАЛАВР»

Кваліфікаційні вимоги до бакалавра

Здобувач вищої освіти повинен мати належний рівень професійної підготовки, який передбачає: засвоєння знань про психічні явища, закономірності їх виникнення, функціонування та розвиток, поведінку, діяльність, вчинки; взаємодію людей у малих та великих соціальних групах; психофізіологічні процеси та механізми, які лежать в основі різних форм психічної активності; здатних розв'язувати складні задачі та практичні проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології.

Здобувач вищої освіти повинен вміти застосовувати набуті знання в практичній роботі, має володіти методами соціально-психологічних досліджень, навичками проведення діагностичних вимірів розвитку особистості, а також впливу факторів середовища.

Бакалавр повинен вміти забезпечувати допустиме та доцільне психолого-педагогічне втручання у процес виховання дітей, підлітків, молоді; надавати допомогу сім'ї; виконувати роль з'єднувальної ланки поміж особистістю та суспільством; працювати в умовах неформального спілкування, залишаючись на позиції неофіційного лідера; будувати взаєностосунки в вихованцями на рівних, допомагати їм у період їх соціального та професійного визначення, захищати їхні права.

Загальні компетентності, якими повинен володіти випускник:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.

Фахові компетентності, якими повинен володіти випускник:

ФК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

ФК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

ФК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

ФК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

ФК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій

ФК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження

ФК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації

ФК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову)

ФК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту

ФК11. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

ФК12. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання:

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних

результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій

ПР12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПРОЦЕДУРА ПРОВЕДЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Випускна атестація здійснюється Екзаменаційною комісією у формі комплексного кваліфікаційного екзамену.

Склад комісії затверджується наказом ректора університету. До складання комплексного кваліфікаційного екзамену допускаються студенти, які не мають академічної заборгованості. Під час екзамену студент отримує екзаменаційний білет, час для підготовки відповіді відводиться у межах 30 хвилин.

Атестація – це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти.

Атестація проводиться як комплексна перевірка знань здобувачів, яка передбачена навчальним планом підготовки здобувачів ступеня вищої освіти бакалавр зі спеціальності 053 Психологія в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

Складання атестації проводиться на відкритому засіданні

екзаменаційної комісії за участю не менше половини її складу при обов'язковій присутності голови комісії.

Атестація проводиться за білетами, складеними у повній відповідності до програм навчальних дисциплін.

Атестація не повинна перевищувати 6 академічних годин на день.

Всі засідання екзаменаційної комісії протоколюються. У протокол вносяться оцінки, одержані на екзамені, записуються додаткові питання, що ставились здобувачеві, особливі думки членів комісії. Протокол підписують голова та члени екзаменаційної комісії, які приймали участь у засіданні.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ВІДПОВІДІ ЗДОБУВАЧА

Оцінка відповіді студента здійснюється за стобальною шкалою відповідно до вимог ЄКТС: відмінно (A), добре (BC), задовільно (DE), незадовільно (FX).

Оцінки *«відмінно» (A)* заслуговує студент, який виявив всебічні, системні й глибокі знання та розуміння основ психологічних наук і вміння вільно їх використовувати у відповідях на питання білету, ознайомлений з новими психологічними теоріями та дослідженнями.

Зазвичай, оцінка *«відмінно»* ставиться студентам, які засвоїли взаємозв'язок основних категорій і понять з психологічних дисциплін, усвідомлюють значення наукових знань для професійної діяльності психолога, творчо використовують їх у поясненні на прикладах.

Оцінки *«добре» (BC)* заслуговує студент, який виявив повне знання та розуміння основ психологічних наук, засвоїв категорії та сучасні теоретичні підходи у поясненні психічних явищ.

Як правило, оцінка *«добре»* виставляється студентам, які засвідчили системні знання та розуміння матеріалу з навчальних психологічних дисциплін і здатні до їх самостійного пояснення щодо використання в професійній діяльності. Одночасно вони допустили несуттєві неточності, пропуски, помилки, які змогли самостійно виправити.

Оцінки *«задовільно» (DE)* заслуговує студент, який виявив знання та розуміння основ навчальних дисциплін в обсязі, потрібному для майбутньої роботи психолога, але частково ознайомлений з новими психологічними теоріями та дослідженнями. Зазвичай, оцінка *«задовільно»* виставляється студентам, які допустили суттєві помилки у відповіді на іспиті, але продемонстрували здатність усунути ці помилки.

Оцінка *«незадовільно» (FX)* виставляється студентіві, який виявив значні прогалини в знаннях основних психологічних дисциплін, допустив принципові помилки у викладі основного матеріалу, не зміг відповісти на питання білету.

Як правило, *«незадовільна»* оцінка виставляється студентам, у яких відсутні знання з психологічних дисциплін або їх недостатньо для початку

професійної діяльності психолога.

Програма атестаційного екзамену затверджена на засіданні кафедри психології (протокол № 10/2 від 01 квітня 2022 року).

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, sweeping initial letter followed by several smaller, connected letters.

Зав. кафедри психології

О.Д.Сафін

ПИТАННЯ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Теоретичні питання:

1. Поняття «психіка» та її сутність, функції психіки.
2. Біологічні передумови, соціальні умови та чинники психічного розвитку особистості.
3. Мотиви та мотивація особистості. Потреби, інтереси, переконання, ідеали. Спрямованість особистості.
4. Цінності та ціннісні орієнтації особистості. Життєві перспективи, цілі життя.
5. Самоактуалізація та самореалізація особистості: сутність та риси.
6. Психологія натовпу Гюстава Лебона. Класифікація натовпів, характеристики натовпу.
7. Теорія наслідування Габріеля Тарда. Психологічний механізм наслідування як ключ до пояснення соціальної поведінки.
8. Спостереження: види, переваги, недоліки. Роль спостерігача.
9. Експеримент: види, планування, валідність.
10. Експертні опитування (метод експертної оцінки): види і процедури.
11. Охарактеризуйте методи опитування.
12. Соціометрія: особливості застосування та інструментарію, соціометричні індекси, матриці та соціограми.
13. Аналіз документів, контент-аналіз.
14. Девіантна поведінка особистості. Поняття та види девіацій.
15. Профілактика девіантної поведінки.
16. Соціальні ролі: поняття, види та функції.
17. Об'єкт, предмет психології. Психіка як об'єкт психології, психічні явища як предмет психології. Трансформація уявлень про предмет психології.
18. Історичне формування предмету психології: від вчення про душу до науки про психіку.
19. Структура та основні галузі психології. Фундаментальна та прикладна психологія.
20. Співвідношення понять «людина», «індивід», «особистість» та індивідуальність.
21. Психоаналітична теорія З. Фрейда.
22. Індивідуальна психологія А. Адлера. Комплекс меншовартості.
23. Аналітична психологія Карла Густава Юнга. Архетипи колективного несвідомого.
24. Дж. Морено: соціометрична революція, психодрама.
25. Класичний біхевіоризм та необіхевіоризм.

26. Гуманістична психологія.
27. Генетична психологія Ж. Піаже.
28. Конфлікт і конфліктна ситуація. Види конфліктів.
29. Соціальна організація як формальна група: характеристики, структура, функції організації.
30. Поняття та головні ознаки соціальної групи. Класифікація соціальних груп.

Практичне завдання передбачає обґрунтування розв'язання складної спеціалізованої задачі чи практичної проблеми у сфері психології із застосуванням основних психологічних теорій та методів та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

Рекомендована література

Основна

1. «Історія психології». Збірник тестових завдань. Навчально-методичний посібник / Уклад. : Н. В. Гриньова. Умань., 2017. 104 с.
2. Данилюк І.В. Історія психології в Україні: західні регіони остання чверть ХІХ – перша половина ХХ століття. К.: Либідь, 2003. 152 с.
3. Жуков С.М. Історія психології. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 224 с
4. Максименко С.Д. Загальна психологія: підруч. 3-ге вид., переробл. і доп. МІСТО:, 2020. 272 с.
5. Загальна психологія: практичні заняття. Кол. авт. С.Ю. Діхтяренко, Г.О. Шулдик, Л.А. Данилевич, А.В. Шулдик. Умань: Візаві, 2021. 253 с.
6. Загальна психологія: практикум. Кол. авт. В.В. Волошина, Л.В. Долинська, С.О. Ставицька К.: Каравела, 2011. 279 с. 3. Ільїна Н.М. Загальна психологія Суми: Університетська книга, 2011. 352 с.
7. Варій М. Й. Психологія особистості. К. : Центр учбової літератури, 2008. 591 с.
8. Міщенко М. С. Психологія особистості. Умань : Жовтий О. О., 2017. 110 с.
9. Ануфрієва Н.М. Соціальна психологія. К.: Каравела, 2011. 295 с.
10. Основи соціальної психології : підруч. для закл. вищої освіти / за ред. М. М. Слюсаревського. К. : Талком, 2018. 579 с.

Допоміжна

1. Перепелюк Т.Д. Психологія девіантної поведінки: методичні вказівки для студентів Умань: ПП Жовтий, 2011. 96 с
2. Гриньова Н.В. «Історія психології». Методичні рекомендації. Умань. : РВЦ «Софія», 2016. 61 с.
3. Історія психології : навчальний посібник / уклад. Гриньова Н.В. Умань : ВПЦ Візаві, 2012. 209 с.
4. Савчин М.В. Загальна психологія К.: Академвидав, 2012. 461 с.
5. Столяренко О. Б. Психологія особистості. К. : Центр учбової літератури, 2012. 279 с.
- 6.
7. Орбан-Лембрик Л.Є. Соціальна психологія. Кн. 1. К.: Либідь, 2004. 576 с. 8. Орбан-Лембрик Л.Є. Соціальна психологія. Кн. 2. К.: Либідь, 2006. 560 с.